

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของการศึกษา

นับตั้งแต่มีการเริ่มใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี พ.ศ.2504 เป็นต้นมา ยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศไทยได้มุ่งเน้นการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก และเร่งสร้างความเจริญเติบโตและอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ สินค้าและบริการ ซึ่งถือเป็นทฤษฎีการพัฒนาแบบกระแสหลัก (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2542) เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความทันสมัย ให้ทัดเทียมกับโลกตะวันตก โดยมีได้คำนึงถึงรากฐาน จุดอ่อน จุดแข็งของประเทศ ซึ่งให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดสมดุล ซึ่งแม้ว่าจะประสบความสำเร็จในด้านปริมาณ แต่การขาดความสมดุลเชิงคุณภาพ ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่รุนแรง ปัญหามลพิษที่ถูกละเลยและขาดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและปัญหาศีลธรรมติดตามมา (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยาและกอบศักดิ์ ภูตระกูล, 2545) ส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยลดลง จนกลายเป็นข้อจำกัดที่สำคัญของการพัฒนาในแนวทางปัจจุบัน

การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขเยียวยาปัญหาที่ส่งสมมาจากการพัฒนาในแบบกระแสหลัก เพราะการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่สอดคล้องและเชื่อมประสานกันอย่างมีคุณภาพของทุกมิติ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2539) สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ยึดหลักทางสายกลาง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล อันเป็นแนวทางการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงภาครัฐ โดยร่วมมือร่วมใจ เชื่อมประสานกันเกิดเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” ที่สังคมไทยยอมรับร่วมกัน โดยอาศัยศักยภาพของรากฐานจากทุนทางสังคม วัฒนธรรม ระบบนิเวศของชุมชน และองค์ความรู้ในสหสาขาต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ เพื่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548)

เพื่อเป็นการสนองแนวทางตามพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้ดำเนินงาน “โครงการชุมชนน่าอยู่ จังหวัดน่าน” อันเป็นโครงการที่มุ่งดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อผลักดันให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาของท้องถิ่น โดยที่ประชาชนและองค์กรชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดแผนยุทธศาสตร์และวางแผนการดำเนินการร่วมกันในการ

แก้ไขปัญหาของชุมชน และส่งเสริมศักยภาพของท้องถิ่น และศึกษาหาแนวทางร่วมกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพในจังหวัดน่าน ควบคู่กันกับการอนุรักษ์และพัฒนา อันเป็นส่วนหนึ่งของการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้ความรู้ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อันจะนำไปสู่ต้นแบบของชุมชนแห่งการเรียนรู้และชุมชนน่าอยู่ในเขตพื้นที่นาร่อง เพื่อขยายผลต่อไปในทุกท้องถิ่นของจังหวัดน่านต่อไป โดยในปีที่ 1 (ต.ค.47-ธ.ค.48) ทางทีมศึกษาคาดว่าจะได้รูปแบบของการจัดการทรัพยากรเพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งในรูปของชุมชนเขตเมืองคือ เทศบาล และชนบท คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ในตำบลโหล่นน่านและตำบลล้าน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เพื่อสามารถนำไปขยายผลให้ครอบคลุมพื้นที่ศึกษาอื่นๆ ครอบคลุมทุกอำเภอ ของจังหวัดน่าน เมื่อสิ้นสุดโครงการภายในเวลา 3 ปี

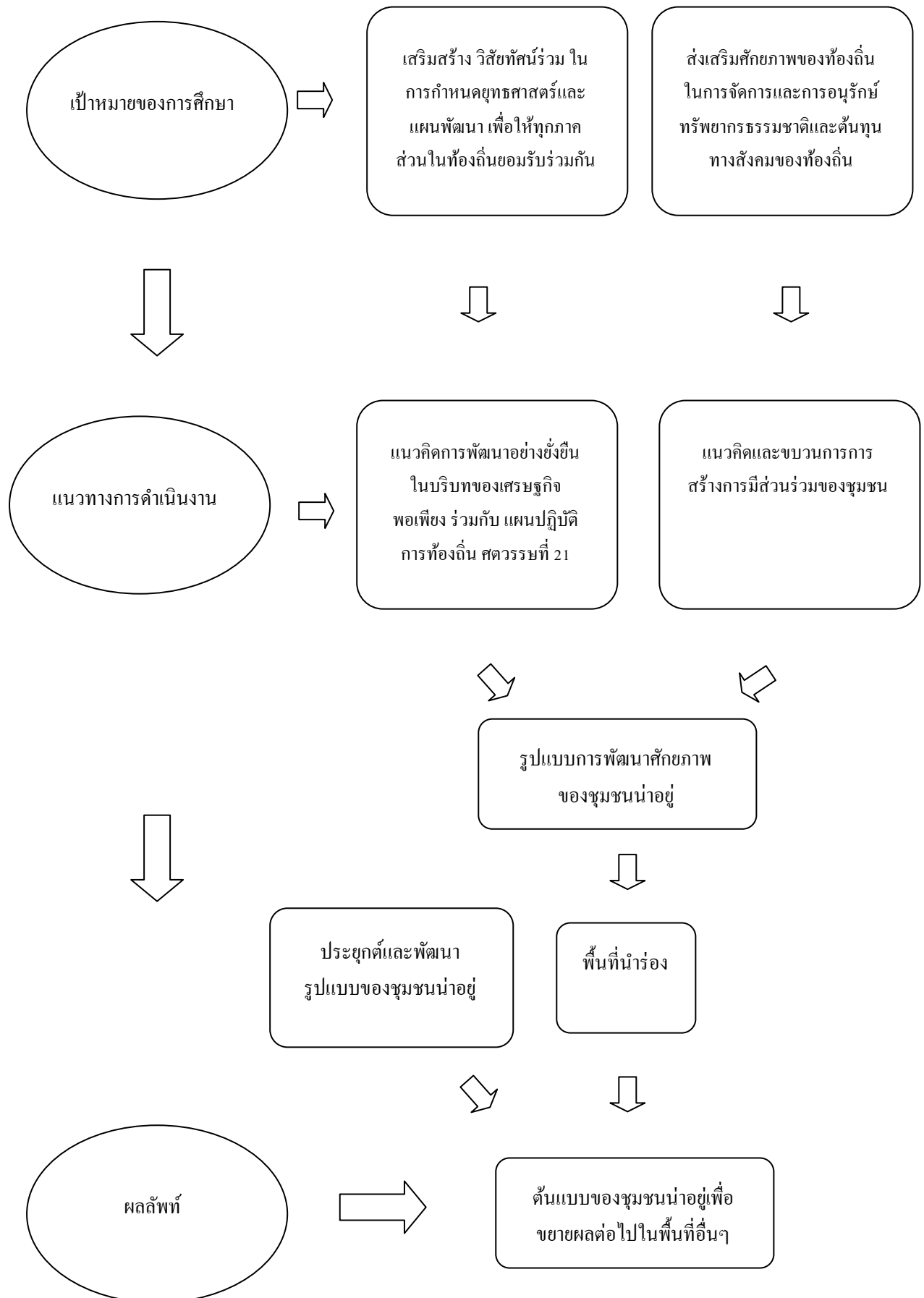
1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชน องค์กรชุมชน และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดน่าน ให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาของท้องถิ่นร่วมกัน เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองในการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดแนวการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลัก

1.2.2 เพื่อส่งเสริมศักยภาพของท้องถิ่น และศึกษาหาแนวทางร่วมกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพในจังหวัดน่าน ควบคู่กันกับการอนุรักษ์ อันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้องค์ความรู้ ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จนนำไปสู่ รูปแบบของ ชุมชนน่าอยู่ จังหวัดน่าน

1.2.3 เพื่อพัฒนาและประยุกต์รูปแบบของ ชุมชนน่าอยู่ จังหวัดน่าน ในพื้นที่นาร่อง ขยายผลต่อไปในพื้นที่ศึกษาอื่นๆ ครอบคลุมทุกอำเภอ ในจังหวัดน่าน

1.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

1.4 ขอบเขตการศึกษา

พื้นที่นำร่องของการศึกษาคือ ตำบลไหล่น่าน และตำบลล้าน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยการดำเนินงานต่อจากโครงการชุมชนน่าอยู่ จังหวัดน่าน และจะขยายผลให้ครอบคลุมในทุกอำเภอ ภายในระยะเวลา 3 ปี

กลุ่มเป้าหมาย คือเกษตรกรบ้านไผ่งาม หมู่ 1 บ้านทรายทอง หมู่ 9 ตำบลล้าน และบ้านไหล่น่าน หมู่ที่ 1 และบ้านบุญเรือง หมู่ที่ 2 ตำบลไหล่น่าน

1.5 ข้อจำกัดในการศึกษา

โครงการวิจัยนี้ เป็นการต่อยอดองค์ความรู้ ที่ได้จากข้อมูลจากการสำรวจสถานะสุขภาพ และความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม โดยสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดน่าน มาใช้เป็นพื้นฐานการศึกษา

1.6 เป้าหมายและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ต้นแบบของชุมชนน่าอยู่ ที่สามารถพัฒนาปรับปรุงเพื่อขยายผล นำไปใช้ในพื้นที่อื่นๆ ครอบคลุมในทุกอำเภอ ในจังหวัดน่าน